

“YARGININ FETHİ”

2010-2019

Bir Bakışta...

Türkiye’de YARGI, ne yazık ki, hiçbir zaman “Bağımsız ve Tarafsız” olmadı. Ama hiçbir zaman da bugünkü kadar hukuksuz, kanunsuz, fütursuz ve küstah olmadı. Bunun nedenini anlayabilmek için, nasıl adım adım zapt edildiğinin öyküsünü de bilmek gerek. Aşağıda bu öykünün önce özetini, sonra ayrıntılarını bulacaksınız.

- **2002** yılında tek başına iktidara gelen Ak Parti, AB üyeliği hedefinin henüz kaybolmadığı ilk yıllarında iç ve dış politikada kendi manevra alanını da genişletmek amacıyla ardı ardına uyum paketleri çıkardı. Ancak ilerleyen yıllarda AB üyeliği hedefi zayıflarken Ak Parti de iktidarını güçlendirdi. Otoriterleşme eğilimi güç kazanırken her alanda olduğu gibi yargı da denetim altına alındı.
- **14.02.2011** Yargıtay’ın ve Danıştay’ın daire ve üye sayıları arttırıldı. Yeni üyeleri tabii ki HSYK seçti. Bu atamalarla yargı bürokrasisi kapsamlı bir değişim geçirdi.
- **2012** yılında, Bakanlar Kurulu’na, özelleştirme işlemleri ile ilgili yargı kararlarını uygulamama yetkisi verildi. Aynı yıl yapılan bir değişiklikle Sayıştay’ın denetim yetkisi kısıtlandı.
- **18.06.2014** Meclis’ten geçen yargı paketiyle Sulh Ceza Mahkemeleri kaldırıldı yerine Sulh Ceza Hakimlikleri oluşturuldu. Tutuklamadan internet yasaklarına kadar çok sayıda hukuki işlem buradaki tek hakimin kararına bağlandı.
- **2016** yılının Temmuz ayında Yargıtay’ın üye sayısı 516’dan 310’a; Danıştay’ın üye sayısı da 195’ten 116’ya indirildi. “Cemaatin tasfiyesi” gerekçesiyle yüksek yargı organlarındaki tüm üyelikler değiştirildi. Erdoğan, bir yüksek mahkemenin dörtte birini atayan ilk cumhurbaşkanı oldu.
- **21.07.2016** tarihinde ilan edilen OHAL’le birlikte tüm yetkiler fiili olarak Erdoğan’da toplanırken 2 yıl boyunca kararnamelerle yapılan yüzlerce değişiklik *-yasama ve yargı denetimi olmaksızın-* yürürlüğe girdi. OHAL döneminde 4 bin 836’sı hakim ve savcı ihraç edildi. Daha önce azaltılan yüksek yargı organı üye sayıları, aradan bir yıl bile geçmeden bu sefer arttırıldı.
- **16.04.2017** Referandumuyla “parlamentar sistem” sona ererken Yargıtay ve Danıştay’a üye seçilme kriterleri değişti. Eski adıyla HSYK, yeni adıyla HSK’nın yapısı da yeniden değişti, üye sayısı 13’e, daire sayısı ise 2’ye indirildi. Adalet Bakanı ve müsteşarının da üyesi olduğu kurulun, 4 ismi doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından belirleniyor. Cumhurbaşkanı artık yargı mensuplarına varana dek tüm üst kademe kamu görevlilerini atama veya görevlerine son verme yetkisine sahip.

Ak Parti İktidarının İlk Yılları...

Kasım 2002'de iktidara gelen Ak Parti, Avrupa Birliği ilerleme sürecinde reformlara girişti. Birçok uluslararası anlaşma TBMM'de onaylandı. Uyum yasalarıyla azınlıklar, çocuk hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine düzenlemeler yapıldı.

Çıkarılan "demokratikleşme paketleri"yle Türk Ceza Kanunu baştan aşağı değiştirildi yeni metne link, sistematik işkenceyi önlemeye yönelik düzenlemeler getirildi link, kolluğun silah kullanma yetkisi kısıtlandı. ([Türk Ceza Kanunu](#)) Bireyin vücut dokunulmazlığına, cinsel dokunulmazlığa, özel hayatın gizliliğine karşı suçlar tanımlandı. Yeni Ceza kanunu ile ceza hukukundaki kaotik durumun önleneceği, Terörle Mücadele Yasası'nın iptal edileceği söylenmişti. Ancak asker ve polisten gelen şiddetli eleştirilerden sonra bundan vazgeçildi. Tam tersine, daha sonra bu kanunlar yeniden ağırlaştırıldı. TMK ([Terörle Mücadele Kanunu](#)), bugün ifade özgürlüğü, adil yargılanma gibi hakların önünde temel bir engel olarak durmakta.

Öte yandan askeri vesayeti ortadan kaldırmak amacıyla önemli adımlar atıldı. Millî Güvenlik Kurulunun fonksiyonu, görevleri ve yapısı değiştirilerek sivil üyelerin ağırlıkta olduğu bir tür danışma organı haline getirildi. RTÜK ve YÖK gibi üst kurullardaki asker üyelikler kaldırıldı. Askeri mahkemelerin sivilleri yargılamasına son verildi. DGM'ler kaldırıldı, Bölge Ağır Ceza Mahkemeleri oluşturuldu link. Ama değişiklik sadece tabelada kaldı. Ağır Ceza mahkemeleri aynı görevi aynı şekilde sürdürmeye devam etti. Kısa bir sürede DGM'lerin boşluğunu "özel yetkili" mahkemeler doldurdu.

Nitekim "İşkenceye sıfır tolerans" politikası insan hakları örgütlerinin işkenceyle ilgili raporlarını yalanlamaya döndü. Dönemin Başbakanı Erdoğan hak örgütlerini hedef alıyor; "İşkence yok, varsa ispat edin" diyordu. Polise silah kullanma ve yargı denetimsiz özgürlük kısıtlama yetkisi veren yasa teklifi kanunlaştı. ([Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununda Değişiklik](#))

Öte yandan Yargıtay ve Danıştay'a seçilmesi gereken yargıçlar aylarca belirlenemiyordu. Çünkü siyasi iktidarı temsilen HSYK üyesi olan Adalet Bakanı ve müsteşarı toplantıya katılmıyordu. Siyaset, zaten sakat olan yargı sistemine ihtiyaçları doğrultusunda daha da müdahale ederek, hukuku zorluyordu.

2010 Referandumu...

2010 yılında yapılan referandumla Anayasa'da değişikliklere gidildi. Cumhurbaşkanı'nı halkın doğrudan seçmesinin yanında, özellikle Anayasa Mahkemesi ve Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu'nun (HSYK)'nın üye yapısı ve seçim usullerinde önemli değişiklikler yapıldı. AYM'nin üye sayısı 11'den 17'ye yükseltildi. Bu isimlerin 14'ü Cumhurbaşkanı tarafından seçilmesi hükmü getirilirken 3'ü için TBMM'ye yetki tanındı. ([Anayasa Değişikliği](#))

HSYK'nın eskisine oranla daha çoğulcu bir yapıya kavuşması ve kararlarına karşı yargı yolunun açılması bir yana eskisine göre rolü azaltılan Adalet Bakanı ve müsteşarı "denetim" amacıyla kurulda yer almaya devam etti. HSYK seçimleri ve kimi kritik

davalarda savcılarının görevden alınması gibi uygulamalar, kurulun bağımsızlığı hakkında duyulan kuşkuları da haklı çıkardı.

2011 yılının Şubat ayında yapılan yeni düzenlemelerle Danıştay'ın 13 olan daire sayısı 15'e, 95 olan üye sayısı ise 156'ya Yargıtay'ın da 32 olan daire sayısı 38'e, 250 olan üye sayısı 387'ye çıkartıldı. ([Kanun Değişikliği](#))

Hayata geçirilen yenilikler, yüksek yargı üye ve daire sayısındaki artış, HSYK'nin bu üyelerin belirlenmesindeki etkisi ve başta Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile AYM üyeleri olmak üzere Cumhurbaşkanının kısa süre içinde yapacağı atamalarla birlikte 2010 sonrasında yargı bürokrasisi kapsamlı bir değişim geçirdi.

Bu değişim yüksek yargı organları başkanlıkları için kısa bir süre sonra yapılan seçimlerde kendisini gösterdi. Nazım Kaynak'ın 197 oy alarak Yargıtay Başkanı seçildiği seçimlerde atanan 160 yeni üyenin blok oy kullandığı iddiaları medyada yer aldı. Aynı günlerde yapılan Danıştay Başkanlığı seçimlerinde 3'te 1'i yeni olan 154 üyenin 83'ünün oyunu alan Hüseyin Hüsnü Karakullukçu kazanan isim oldu. Yeni Başkan, belediye başkanlığı döneminde Erdoğan aleyhinde açılan bir soruşturma iznine iptal kararı veren yargıçlardan biriydi. Dönemin Başbakan Yardımcısının bu seçime ilişkin değerlendirmesi "*Kurban olduğum Allah, verdikçe veriyor*" oldu.

Bunun yanında çıkarılan yargı paketleriyle ceza kanunlarında reformlar yapıldı. Ancak değişiklikler bağımsızlık, tarafsızlık ve etkin yargılama konularındaki eksiklikleri gidermede yeterli değildi. AİHM'in Türkiye'ye karşı İfade Özgürlüğü bağlamında en fazla hak ihlalleri kararı verdiği ceza maddeleri muhafaza edildi ve halen de yargılamalara sıklıkla konu oluyor.

Meclis “Torba”da...

Yasama sürecinde, özellikle 2017'den sonra yeni bir taktik devreye sokuldu. Birçok farklı kanunda değişiklikler öngören dev torba yasalar kamuoyunu yasa yapım sürecinden uzaklaştırdı ve tartışmaları neredeyse imkansız hale getirdi. 2002-2007 döneminde 570 yasadaki sadece 2'si torba yasa iken 2015-2017 yılları arasında TBMM'de kabul edilen 53 yasadaki 23'ü torba yasa oldu ve bu yöntem, artık neredeyse tek yasa yapma şekli haline geldi.

Erdoğan 7 Şubat 2012'de MİT Müsteşarının, hakkında açılan bir soruşturma kapsamında savcılığa ifade vermeye gitmesine karşı çıktı. Hemen ardından MİT görevlilerinin ifadesinin alınmasını doğrudan Başbakan'ın iznine bağlayan teklif yasalaştı.

Suriye giden silah yüklü MİT TIR'larının savcılar tarafından aranmasına izin verilmedi. Bu yönde girişimde bulunan savcılarının görev yerleri değiştirildi. Dönemin Başbakanı Erdoğan “Tırların içinde ne olduğu kimseyi ilgilendirmez” derken taşınan mühimmatla ilgili haber yapan gazetecileri tehdit etti. 2014 yılında MİT yasası değiştirildi iç ve dış operasyon yapabilmesinin önü açıldı. ([İlgili yasal değişiklik](#)) Bu bile, TIRlara yapılmış operasyonun yasal, MİT'in operasyon yapmasının ise kanunsuz olduğunun itirafı.

“Devlet sırları” yeniden düzenlendi; 50 yıl yargıya bile kapatıldı. Yapılan değişiklikle yargı kararı olmadan genel denetim ve bilgi toplama yetkisi verilen MİT, istihbarat-güvenlik-denetim üçgeninde sistematik müdahale aygıtına dönüştürüldü. MİT haberi yapmak yasaklandı. İnternete hükümet engellemelerini öngören yeni internet yasasını onaylandı, bu konudaki yasama ve yargı yetkisi idareye devredildi. ([İlgili yasal değişiklik Madde 85'ten itibaren](#))

İktidar her türlü yargısal denetim girişimini, “darbecilik” ya da “vatan hainliği” olarak damgalarken 2012 yılında, bir torba yasanın içine yerleştirilen bir madde ile Bakanlar Kurulu'na, özelleştirme işlemleri ile ilgili yargı kararlarını uygulamama yetkisi bile verildi. ([İlgili karar](#)) Aynı yıl yapılan bir değişiklikle Sayıştay'ın denetim yetkisi kısıtlandı ve sadece mali denetim yapmasına izin veren, verimlilik denetimi yapmasını engelleyen yasa Meclisten geçti. ([Sayıştay Kanunu'nda Değişiklik](#)) Kaldı ki uygulamada o bile mümkün olmuyor. Harcamalar neredeyse tamamen denetim dışı.

2014 Haziran ayında yapılan bir değişiklikle Sulh Ceza Mahkemeleri kaldırıldı ve Sulh Ceza Hakimlikleri oluşturuldu. ([Ceza Kanununda Yapılan Değişiklik](#)) tutuklamalardan İnternet yasaklarına kadar 100'e yakın konuda bu tek hakimler karar veriyor. Adları bizzat Adalet Bakanlığınca belirlenen bu hakimler sayesinde, bir yığın keyfi işlem, sürüp gidiyor. HSYK yapısı yine değişti neredeyse bütün mahkeme kurulun başkanı olan Adalet Bakanına bağlandı. ([İlgili Yasal Değişiklik](#)) 2016 yılında yüksek yargı bir kez daha yeniden şekillendirildi. Yargıtay ve Danıştay üyelerinin görevleri sona erdi. Yüksek yargı organlarının hem daire sayısı hem de üye sayısı azaltıldı.

Saraydaki Erdoğan...

Erdoğan, 2014 yılında Cumhurbaşkanı seçildiğinde “Alışılmış bir cumhurbaşkanı olmayacağını” açıklamıştı. Nitekim de öyle oldu.; her fırsatta meclise ve yargıya neler yapılması gerektiğini empoze etmeyi sürdürdü. Tarafsızlığı Anayasa'da açıkça belirtilmesine rağmen bir parti lideri gibi propaganda faaliyeti yürüttü. Hatta 7 Haziran 2015 seçimlerinde partisi tek başına iktidar olamayınca seçimlerin yenilenmesini bile sağladı. link Kürt illerinde kendi başlattığı “Çözüm Süreci”ni rafa kaldırarak savaşı yeniden başlattı. Erdoğan'ın talimatıyla Meclis iç tüzüğünde değişiklik yapılarak milletvekillerinin kürsü ve ifade özgürlüklerine kısıtlamalar getirildi. ([İlgili Yasal Değişiklik](#)) Dokunulmazlıklar kaldırıldı. ([İlgili Yasal Değişiklik](#))

Artık yüksek yargı organlarının başkanları Erdoğan'ın yurtiçi gezilerinde bile yanında yer alıyor, bu durum atamalara da yansıyor. Örneğin HSYK 2016 yaz kararnamesinde Erdoğan'la ilgili eleştirilere ve protestolara resen soruşturma ve dava açan Ankara Basın Savcısı terfi ederken, Cumhurbaşkanı'na hakaret suçunu düzenleyen TCK 299'un iptali için AYM'ye başvuran hakim sürgün edildi. ([Detaylar](#))

Artık ülkenin en yüksek yargı organının kararları bile siyasal iktidar açısından yok sayılabiliyor. Cumhurbaşkanı beğenmediği AYM kararına “[uymadığımı ve saygı da duymadığımı](#)” ilan etti. Cumhurbaşkanı mülki idare amirlerine “[yeri gelirse mevzuatı bir kenara koyma](#)” talimatı bile verdi.

Erdoğan işlevsizleşmiş ve zayıf yargı ve yasama denetimden dahi şikayetçiydi. Yürütme erkini daha da güçlü kılmak ve tüm gücü tek bir elde toplamak istiyordu. Gündeme getirdiği ‘Türk tipi Başkanlık Sistemi’ni hayata geçirmesi, - sonradan “Allah'ın bir lütfü” olarak tanımlayacağı- darbe girişimi ve ardından ilan edilen OHAL koşullarında mümkün oldu.

OHAL'den “Sürekli OHAL”e...

2 yıl boyunca süren OHAL döneminde ülke çıkarılan kararnamelerle yönetilirken tüm yetkiler fiili olarak tek bir kişide, Erdoğan'da toplandı. Kararnamelerle OHAL gerekçeleriyle hiç ilgisi olmayan yeni kurumlar ihdas etmek, mevcut kurumları kaldırmak ve yetki devirleri gibi kalıcı mevzuat düzenlemeleri de yapıldı. En az 154 yasada yüzlerce değişiklik hiçbir denge ve denetleme mekanizması olmaksızın yürürlüğe girdi.

Yargı alanıyla ilgili bazı örnekler söyle;

- Yargı mensupları da dahil, tüm kamu görevlilerinin idari işlem ile işten atılabilmesi sağlandı. 4 bin 836'sı hakim ve savcı 130 binden fazla kamu görevlisi ihraç edildi.- Aralarında yargı mensuplarının örgütleri de bulunan binlerce kuruluşun kapısına mühür vuruldu.
- İdareye hukuki, mali ve cezai sorumsuzluk tanındı. OHAL işlemleriyle ilgili -açıkça hukuka aykırı olsa bile- idare mahkemelerinin yürütmeyi durdurma kararı verememesi sağlandı
- Soruşturma tedbirleri üzerindeki yargısal denetim zayıflatıldı ve işlevsiz kılındı. Savunma hakkına kısıtlamalar getirildi.
- MİT Kanunu başta olmak üzere istihbarat kurumlarında yetki Cumhurbaşkanına devredildi. TCK ile TMK'da değişikliklere gidildi; milletvekillerine soruşturma ve davaların yolu açıldı.
- YSK'nın seçim dönemlerinde eşitlik ilkesi uyarınca medya organlarını denetleme yetkisi kaldırıldı
- Danıştaya 16, Yargıtaya 100 yeni üye kadrosu ihdas edildi. Halbuki OHAL'in hemen öncesinde “ihtiyaç yok” denilerek yüksek yargı organlarının üye sayısı düşürülmüştü. Detaylar ve daha fazlası için [tıklayınız](#).

Başta yargı olmak üzere bütün kurumların yapısının değiştirildiği, her şeyin tek bir kişiye bağlandığı OHAL sona ererken uygulamalarının en az 3 yılda daha yürürlükte kalmasını sağlayan yasal düzenlemeyle yerini “sürekli OHAL”e bıraktı. Terörle Mücadele Kanunu, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, İl İdaresi Yasası gibi birçok yasada yapılan değişikliklerle OHAL'in, adı dışında her şeyiyle devam etmesi sağlandı. Detaylar ve daha fazlası için [tıklayınız](#).

Gelinen noktayı 2018 yılının hemen başında yaşanan AYM krizi özetliyordu. Tutuklu gazeteciler Şahin Alpay ve Mehmet Altan'ın tahliye edilmesine hükmeden AYM kararına alt mahkemeler direndi. Erdoğan'ın “saygı duymadığı” mahkemeye artık yerel mahkemeler de uymuyordu. Anayasal olarak en yüksek yargı merciinin her kurum ve kişi için bağlayıcı kararı hükümet tarafından beğenilmeyince uygulanmıyordu. Yani ülkede hiçbir hukuki güvence bulunmadığı ilan edildi. Erdoğan'ın “bizi bağlamaz” dediği

AİHM Demirtaş kararı da yerel mahkeme tarafından tanınmadı. Erdoğan'ın talimatını verdiği "karşı hamle" yapıldı. Demirtaş artık tutuklu değil hükümlü olarak hapisanede bulunurken böylece AİHM kararı da boşa düşürülmüş oldu... mu acaba?

Erdoğan ise her fırsatta bu "bağımsız yargı"ya muhalefet liderlerine, barış isteyen akademisyenlere, tutuklu gazetecilere karşı harekete geçme talimatı veriyordu. Bu isimler Erdoğan tarafından sıklıkla "terörist", "darbeci", "ajan" olmakla suçlandı ve suçlanmaya da devam ediyor. Hatta artık "bağımsız yargı"ya bile gerek kalmaksızın Erdoğan yargılamayı da kendisi yapıp hükmü kuruyor.

Gazeteciler başta olmak üzere tutuklanan yabancı ülke yurttaşları adeta bir "rehine diplomasisi"nin konusu edildi. Böylece Türkiye'de bir kişinin neden gözaltına alınıp tutuklandığını ve tutukluluğunun neden devam ettirildiğini hukuki metinler yerine hukuk dışı unsurlar izah ediyor hale geldi.

"Türk Tipi" Başkan...

Bu süreç boyunca fiili olarak sürdürülen durumu hukuksal bir statüye kavuşturan sistem değişikliği de -OHAL bitmeden- "Olağanüstü" koşullar altında tamamlandı. Tüm ihlaller bir yana tek başına YSK'nın sandık günü verdiği karar bile var olan atmosferi gözler önüne sermeye yetiyordu. YSK -hem de oy kullanma işlemleri sürerken- kanuna aykırı olarak mühürsüz oy pusulası ve oy zarflarını geçerli kabul etti. Yani iktidar isteyince oyunun kuralları oyun oynanırken bile değişebiliyordu artık.

Ardından genel seçimler erkene alınırken Anayasa değişikliğinin gerektirdiği uyum yasaları daha çıkarılmamış ve cumhurbaşkanlığı için aday olma biçim ve süreçleri dahi tanımlanmamışken ülke yeniden sandığa götürüldü. Ve Türkiye'nin ilk "Başkanı" olan Erdoğan, tüm yürütme erkinin -neredeyse hiçbir denge ve denetleme mekanizmasına tabi olmaksızın- tek sahibi oldu.

- Cumhurbaşkanı tüm üst kademe kamu yöneticilerini atayıp, görevlerine son verme yetkisine sahip. Üst düzey yargı mensuplarının neredeyse tamamından Merkez Bankası Başkanına, Valilerden tüm üst düzey askeri personele varana dek tüm atamaları yapıyor. [\(Detaylar\)](#)

- AYM üyelerinin 3'ünü Meclis, diğer 12 üyeyi Cumhurbaşkanı belirliyor. Yargıtay üyelerinin tümü, Danıştay üyelerinin dörtte üçü Cumhurbaşkanı tarafından seçiliyor. Adalet Bakanı ve müsteşarının da dahil olduğu 13 üyeli Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun da 4 üyesini doğrudan Cumhurbaşkanı atıyor. [\(Detaylar\)](#)

- Hükümet işlemlerinin tümünün yerini "Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri" ve kararları aldı. Bu işlemler için Meclis'in yetki vermesine de onayına da ihtiyaç bulunmuyor. [\(Detaylar\)](#)

- Hiçbir siyasî sorumluluğu, "vatana ihanet" dışında da -ki yasada tanımlanmış böyle bir suç da bulunmuyor dolayısıyla "suç yoksa ceza da yok"- link herhangi bir cezaî

sorumluluğu bulunmayan bu “sorumsuz” Cumhurbaşkanının atadığı kabine de sadece kendisine karşı sorumlu.

- Cumhurbaşkanlığı’na bağlı Devlet Denetleme Kurulu’nun yetkileri artırıldı, sivil toplum kuruluşlarını denetleyebilmesi ve yöneticilerini görevden alabilmesi sağlandı. Detaylar ve daha fazlası için [tıklayınız](#).

Tüm bu hikayenin son halkası “Türk tipi” başkanlık sisteminin ilk yerel seçimleri olan 31 Mart 2019 seçimleri oldu. Yaşananlar Erdoğan’ın seçimleri AKP kazanana kadar sonuçları kabul etmediğini; YSK’nın ise kendini -hukuk bir yana- mevcut anti-demokratik yasalara bile uymak zorunda görmediğini ortaya koydu, Türkiye’nin bir hukuk devleti olmaktan uzaklaşarak “tek insan” rejimine dönüşümünü bir kez daha ve daha da trajik bir biçimde gözler önüne serdi. Detaylar ve daha fazlası için [tıklayınız](#).

Ve Sonuç...

Kanun kuvvetinin aynı zamanda -hiçbir denge ve denetleme mekanizmasına tabii olmaksızın- kanunları tatbik ve icra etme yetkisine de sahip olması hiçbir kanunun mevcut olamaması sonucunu doğurur. Çünkü böyle bir güce sahip olan her yeni gün ve her yeni vakaya göre fikir değiştirebilir; bugün yaptığını yarın bozabilir. Nitekim ülkedeki yaşananların ortaya koyduğu verili tablo da bu durumu bir kez daha gösteriyor. Bu noktada Türkiye’nin bugününü anlayabilmek için yargının nasıl adım adım zapt edildiğinin öyküsünü de bilmek gerekiyor. Evet; yargı, Türkiye’de hiçbir zaman “bağımsız ve tarafsız” olamadı. Ancak -yukarıda anlatılan süreç içerisinde gelinen nokta itibariyle- hiç de bugünkü kadar hukuksuz, kanunsuz, fütursuz ve küstah olmadı...